

**БЪЛГАРСКА
НАРОДНА БАНКА**

**МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА СЪСТАВЯНЕ НА ПАРИЧНАТА
СТАТИСТИКА**

1 февруари 2021 г.

* * *

Салда

* * *

Отчетна форма „Секторен месечен баланс“¹

I. Цел

Целта е да се получат подробни месечни данни за дейността на парично-финансовите институции (ПФИ) на територията на страната. Балансовите показатели се получават с висока степен на детайлизация и са представени по сектори, за да се предостави изчерпателна картина за развитието на паричните и кредитните показатели.

II. Честота на представяне

Месечна регулярна отчетна форма

III. Методологически принципи

Следват подробни методологически указания за отчитане на инструменталните категории, включени във форма “Секторен месечен баланс”.

---

¹ Отчетната форма се докладва от банките и от фондовете на паричния пазар.

Активи

Каса

I. Определение

Притежаваните от отчетните единици банкноти и монети в национална и чуждестранна валута, които се използват основно за извършване на плащания.

II. Отчетни правила

Касата се отчита:

- по номинална стойност;
- без секторна класификация, като салдото се отнася в колона „Некласифицирани“;
- по видове валута.

III. Обхват

- притежаваните банкноти и монети, емитирани от БНБ;
- притежаваните банкноти и монети, емитирани от нерезидентни парични власти;
- платежни средства на път.

IV. Особености и изключения

- Възпоменателни и юбилейни монети, които не се използват обичайно за извършване на плащане, се отчитат в позиция „Нефинансови активи“.
- Монетарно злато², закупено от отчетните единици, следва да се отчита като немонетарно злато в позиция „Други активи, немонетарно злато, благородни метали, скъпоценни камъни и други скъпоценности“.
- Благородните метали, скъпоценните камъни и други скъпоценности се отчитат в позиция „Други активи, немонетарно злато, благородни метали, скъпоценни камъни и други скъпоценности“.
- Парични средства в процес на събиране – чекове, полици и други подобни инструменти, платими незабавно в брой при предявяване, се отнасят в позиция „Други активи, салда по транзитни сметки“.

---

² Монетарно злато е златото, притежавано от централната банка като част от официалните международни резерви на страната.

Депозити

I. Определение

Средства, предоставени от отчетната единица във финансови предприятия, платими на виждане, без срок на предизвестие, със срок на предизвестие или при други предварително договорени условия на плащане. Депозитите се предоставят по договореност между страните, като се уговорят условията по воденето на депозитните сметки, размерът на лихвата (ако в договора е предвидено начисляването ѝ), сроковете на изплащане и санкции за страните при неизпълнение на договореностите.

II. Отчетни правила

Депозитите се отчитат:

- по номинална стойност;
- по сектори и валути;
- без начислените лихви по тях. Същите се отчитат в позиция *Други активи*.

III. Обхват

Важат изискванията за обхват, посочени към позиция *Депозити* в пасива:

- *Овърнайт-депозити*
- *Депозити с договорен матуритет* – по матуритети както следва:
  - ✓ до 1 година, включително;
  - ✓ над 1 до 5 години, включително;
  - ✓ над 5 години.
- *Депозити, договорени за ползване след предизвестие*

IV. Особенности и изключения

- Средствата на банките, отчислени за формиране на Гаранционен механизъм, на основание *Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента* се отчитат като овърнайт-депозити, сектор БНБ.
- Средства на банките в БНБ включват и тези по сметки, свързани с платежни/сетълмент функции, включително по TARGET 2 сметките. Отчитат се като овърнайт-депозити, тъй като са прехвърляеми.

- *Вътрешно-групови депозити* са развити детайлно в месечна отчетна форма „Допълнителни позиции към Секторен месечен баланс”.

Кредити

I. Определение

Вземания на отчетните единици от кредитополучателите по главници при дадени назаем средства, включително такива вземания, прехвърлени им от трети лица. Кредитите обикновено се оформят с непрехвърляем документ (договор) и носят доход под формата на лихва.

II. Отчетни правила

Кредитите се отчитат:

- по номинална стойност - главницата, преди изваждане на провизиите и без да са взети предвид таксите. Последните се отчитат в позиция “Други пасиви” (виж отчетна форма “Други активи и други пасиви“, позиция “Провизии” и позиция “Салда по сметки, несвързани с основната дейност” за неамортизираните такси);
- по сектори и валути;
- с матуриретна структура съгласно първоначалния срок до падежа:
  - ✓ до 1 година, включително;
  - ✓ над 1 до 5 години, включително;
  - ✓ над 5 години.
- без начислените лихви по тях. Същите се отчитат в позиция „Други активи”.

III. Обхват

- финансови активи, които се определят като кредити³, възникнали в отчетната единица, или закупени от нея, включително финансов лизинг и факторинг, както и вътрешно-групови кредити;
- предоставени парични средства по споразуменията за обратно изкупуване на активи, които не са ценни книжа;
- дългови ценни книжа, които отговарят поне на едно от следните две условия:
  - ✓ за тяхното прехвърляне има законови или други ограничения (т.е. не са свободно прехвърляеми);
  - ✓ за тях не съществува пазар за търговия (т.е. ценни книжа, които практически не могат да се търгуват);
- вземания по подчинен срочен дълг, когато е под формата на актив с кредитен характер;

- вземания по съдебни спорове;
- прехвърляеми заеми от типа *Schuldscheine*⁴.

IV. Особенности и изключения

- Овърдрафтът се отчита с матуритет до 1 година, независимо от договорения срок за ползване (виж указанията към отчетни форми „Вземания по кредити”).
- Кредит без определен матуритет (напр. перпетюитет) се отчита в най-дългия матуритет над 5 години.
- В случай на предоговаряне на срока, кредитът се отчита според новодоговорения матуритет, който се определя от началната му дата и новата крайна дата.
- *Вземанията по кредити* се представят детайлно разбити по вид, качество и цел на използване - в месечна отчетна форма „Вземания по кредити”.
- *Вътрешно-групови кредити* се представят детайлно разбити в месечна отчетна форма „Допълнителни позиции към „Секторен месечен баланс”.
- *Кредитите според остатъчния им матуритет и срок до следваща промяна на лихвения процент* са представени в месечна отчетна форма „Вземания по кредити по остатъчен матуритет и период на промяна на лихвения процент”.

---

³ ЕСС 2010 прави разграничение между „Кредити” и „Депозити” въз основа на това коя страна е поела инициативата – ако това е кредитополучателят, тогава инструментът е кредит, но ако това е кредиторът, тогава е депозит.

⁴ Специфичен кредитен инструмент, издаден съгласно германското законодателство.

Репо-сделки

I. Определение

Репо-сделка е сделка, при която има покупка на ценни книжа при споразумение купувачът да продаде ценните книжа на първоначалния продавач на бъдеща дата по определена цена. *Репо-сделките* по принцип са краткосрочни инструменти и са свързани с управлението на краткосрочната ликвидност.

II. Отчетни правила

Репо-сделките се отчитат:

- по сектори и валути;
- без матуритетна структура;
- без начислените лихви по тях. Същите се отчитат в позиция "Други активи".

III. Обхват

- предоставените от отчетната единица парични средства по споразумения с твърд ангажимент за обратно изкупуване, които са обезпечени с ценни книжа, включително *вътрешно-груповите репо-сделки*. Включват се и: а) суми, предоставени срещу ценни книжа, прехвърлени временно на трето лице под формата на отдадени на кредит ценни книжа срещу парично обезпечение (securities lending against cash collateral) и б) суми, предоставени срещу ценни книжа, прехвърлени временно на трето лице под формата на споразумение за продажба/обратно изкупуване (sale/buy-back agreement).

IV. Особености и изключения

- В обхвата на показател "*Репо-сделки*" не попадат предоставени парични средства по споразумения за обратно изкупуване, обезпечени с други активи. Този вид сделки се отчита в показател "Кредити".
- *Репо-сделки* само с опция за обратно изкупуване също не се отчитат като „*Репо-сделки*“. Тези сделки се третираат като окончателна продажба на ценни книжа, а опцията се отчита като дериват.

Дългови ценни книжа

I. Определение

В показателя се посочват вземанията на парично-финансовите институции по притежавани дългови ценни книжа. Включват се ценните книжа, отговарящи едновременно на следните условия:

- да са търгуеми прехвърляеми права - такива, за които няма законови, институционални и други забрани за търгуването им и се търгуват на вторичен пазар;
- да не осигуряват на притежателите им права на собственост върху предприятието-емитент;
- дават на притежателя им безусловно право на фиксиран или договорно определен доход под формата на купонни плащания и/или изплащане на фиксирана сума на определени дати или започваща от дата, определена при емисията.

II. Отчетни правила

Дългови ценните книжа се отчитат:

- общо за резиденти и нерезиденти, без допълнително секторно и валутно разпределение - стойностите, подадени във форма „Секторен месечен баланс“ следва да се равняват с агрегираните стойности, за съответните дългови инструменти, изчислени от БНБ на база информацията, подадена във *Форма DR. Ценни книжа, държани от подотчетното лице в собствен портфейл* (по чл.9, ал. 9 от Наредба № 27 на БНБ) и други официални източници на данни (напр. Централизираната база данни за ценни книжа на ЕСЦБ (CSDB));
- без начислените лихви – те се отчитат в позиция „Други активи“ по сектори и валути.

III. Обхват

1) Дългови ценни книжа:

- *облигации* – включват се всички видове облигации, без оглед на начина на изплащане на обещаните доходи, наличието на обезпечение и неговия вид и пазарите на емитиране и търговия. Облигациите могат да съдържат специфични условия, обявени при емисията (например клауза за обратно изкупуване преди падеж, клауза за конвертиране, клауза за придобиване на други видове ценни книжа на емитента при преференциални условия и други);
- *вземания по подчинен срочен дълг*, издаден под формата на ценни книжа;
- *облигации, издадени в резултат на секюритизация* на финансови активи;
- *търговски ценни книжа, които са търгуеми.*

2) Други подобни финансови активи – финансови активи, под формата на ценни книжа, които не дават права на собственост върху предприятието-емитент:

- *банкови и собствени акцепти*, които могат да бъдат търгувани и се търгуват на регулирани вторични пазари;
- *компенсаторни инструменти*;
- *други подобни търгуеми ценни книжа*.

IV. Особенности и изключения

В показателя се отчитат също дългови ценни книжа:

- служещи за обезпечение по споразумение за обратно изкупуване, заложен или гарантирани в полза на трета страна;
- получени от банката като удовлетворение по неиздължени кредити, отпуснати по-рано;
- които представляват частно пласирани емисии, отговарящи на критерия за прехвърляемост.

Акции/дялове на фондове на паричния пазар⁵

I. Определение

Активи, придобити при инвестиране във фондове на паричния пазар. Организационната структура на фондовете на паричния пазар е различна в зависимост от законодателството на страната. От нея зависят и правата и задълженията на инвеститора.

II. Отчетни правила

Акции/дялове на фондове на паричния пазар се отчитат:

- общо за резиденти и нерезиденти, без допълнително секторно и валутно разпределение - стойностите, подадени във форма „Секторен месечен баланс“ следва да се равняват с агрегираните стойности, за съответните инструменти, изчислени от БНБ на база информацията, подадена във *Форма DR. Ценни книжа, държани от подотчетното лице в собствен портфейл* (по чл.9, ал. 9 от Наредба № 27 на БНБ) и други официални източници на данни (напр. Централизираната база данни за ценни книжа на ЕСЦБ (CSDB));

III. Обхват

В показателя се включват акции/дялове, издадени от фондове на паричния пазар.

---

⁵ За дефиниция на фонд на паричния пазар (ФПП) виж *Секторния класификатор на институционалните единици*. Всички ФПП от държави от ЕС са включени в Списък на ПФИ в ЕС, публикуван на интернет страницата на ЕЦБ, секция “Статистика”.

Акции/дялове на инвестиционни фондове⁶

I. Определение

Притежаваните акции/дялове, които са емитирани от инвестиционни фондове. Организационната структура на инвестиционните фондове е различна в зависимост от законодателството на страната. От нея зависят и правата и задълженията на инвеститора.

II. Отчетни правила

Акции/дялове на инвестиционни фондове се отчитат:

- общо за резиденти и нерезиденти, без допълнително секторно и валутно разпределение - стойностите, подадени във форма „Секторен месечен баланс“ следва да се равняват с агрегираните стойности, за съответните инструменти, изчислени от БНБ на база информацията, подадена във *Форма DR. Ценни книжа, държани от подотчетното лице в собствен портфейл* (по чл.9, ал. 9 от Наредба № 27 на БНБ) и други официални източници на данни (напр. Централизираната база данни за ценни книжа на ЕСЦБ (CSDB));

III. Обхват

Акции/дялове, емитирани от инвестиционни фондове, които са колективни инвестиционни предприятия, инвестиращи във финансови и/или нефинансови активи, доколкото целта е инвестирането на капитал, привлечен чрез публично предлагане.

---

⁶ За дефиниция на инвестиционен фонд (ИФ) виж *Секторния класификатор на институционалните единици*.

Акции и други капиталови инструменти

I. Определение

Активи, осигуряващи на притежателя им дял в капитала на предприятието и права на собственост – право на участие в управлението му, право за получаване на доходи и право на ликвидационен дял в случай на ликвидация. Обикновено са издадени под формата на акции, дялове, депозитарни разписки или други подобни документи.

II. Отчетни правила

- за *котирувани* и *некотирувани акции* - общо за резиденти и нерезиденти, без допълнително секторно и валутно разпределение - стойностите, подадени във форма „Секторен месечен баланс“ следва да се равняват с агрегираните стойности, за съответните инструменти, изчислени от БНБ на база информацията, подадена във *Форма DR. Ценни книжа, държани от подотчетното лице в собствен портфейл* (по чл.9, ал. 9 от Наредба № 27 на БНБ) и други официални източници на данни (напр. Централизираната база данни за ценни книжа на ЕСЦБ (CSDB));
- *други капиталови инструменти*:
  - по номинална стойност;
  - по сектори и валути.

III. Обхват

В показателя се включват:

- *котирувани акции* – акции, които се търгуват на официална фондова борса или друга форма на вторичен пазар;
- *некотирувани акции* – акции, които не са котирувани на официален пазар;
- *други капиталови инструменти* – всички останали капиталови инструменти, различни от акции, които не попадат в обхвата на котираните и некотираните акции напр. такива, които са издадени от компании, учредени под формата на дружества с ограничена отговорност или кооперации, капиталови инструменти в чуждестранни клонове и др.

IV. Особенности и изключения

- Тук се включват и акции, служещи за обезпечение на споразумение за обратно изкупуване, заложен или гарантирани в полза на трета страна, както и тези, получени от банката като удовлетворение по неиздължени кредити, отпуснати по-рано.

- Неучастващите привилегировани акции, които дават право на фиксиран доход, но не предвиждат участие в разпределението на остатъчната стойност на предприятието при ликвидация, се отчитат в показател „Дългови ценни книжа”.
- *Акции/дялове, издадени от фондове на паричния пазар*, се отчитат в показател „Акции/дялове на фондове на паричния пазар“.
- *Акции/дялове, издадени от инвестиционни фондове* се отчитат в показател „Акции/дялове на инвестиционни фондове”.

Нефинансови активи

I. Определение

Движими или недвижими нефинансови активи, включително дълготрайни материални активи.

II. Отчетни правила

Нефинансовите активи се отчитат:

- бруто, като начислената амортизация се отнася в позиция „Други пасиви“;
- без сектори и валути;
- без матуритетна структура.

III. Обхват

Тук се включват земя, сгради, движима собственост, стопански инвентар, продукти от научна и развойна дейност, оборудване, софтуер, патенти, лицензи, фирмени марки, търговски права, инвестиционни имоти, активи с право на ползване съгласно МСФО 16 и други.

IV. Особенности и изключения

Движими и недвижими нефинансови активи, които са служели като обезпечение по отпуснати от докладващите отчетни единици кредити и в следствие са придобити от тях в резултат на удовлетворяване на обезпечението в случай на невъзможност за погасяване на задължението от кредитополучателя, се отчитат в „Нефинансови активи“. За целите на паричната статистика те попадат в обхвата на този показател, независимо от намеренията на придобилата ги отчетна единица относно целта (за продажба, отдаване под наем, собствено ползване или др.) и срока на използване/държане.

Други активи

I. Определение

Показателят „Други активи“ включва финансови активи, неклассифицирани в останалите позиции на баланса. Тук се отнасят суми, дължими на отчетната единица по дейности, несвързани с основната им дейност; вземания, които са дължими и още неплатени; финансови вземания, които са създадени като насрещни на финансова или нефинансова операция в случаи, когато има времева разлика между тази операция и съответното плащане; финансови деривати и др.

II. Отчетни правила

Други активи се отчитат:

- по сектори и валути;
- без матуритетна структура.

III. Обхват

Тук се включва брутната стойност на:

- *вземания по начислени лихви;*
- *деривати с положителна пазарна стойност;*
- *салда по транзитни сметки;*
- *салда по разчетни сметки;*
- *търговски кредити и аванси;*
- *немонетарно злато, благородни метали, скъпоценни камъни и други скъпоценности;*
- *салда по сметки, несвързани с основната дейност;*
- *дивиденди за получаване.*

За допълнителна информация относно обхвата на показателите виж указания към отчетна форма „Други активи и други пасиви“.

Пасиви

Депозити

I. Определение

Средства, приети от отчетната единица, които могат да бъдат платими на виждане, платими без срок на предизвестие, със срок на предизвестие или при други предварително договорени условия на плащане. Депозитите се приемат по договореност между страните, като се уговарят условията по воденето на депозитните сметки, размерът на лихвата (ако в договора е предвидено начисляването ѝ), сроковете на изплащане и санкции за страните при неизпълнение на договореностите.

II. Отчетни правила

Депозитите се отчитат:

- по номинална стойност;
- по първоначален срок до падеж;
- по сектори и валути;
- със следната матуриретна структура:
  - ✓ *депозитите с договорен матурирет* - до 1 месец (вкл.), над 1 месец до 3 месеца (вкл.), над 3 месеца до 6 месеца (вкл.), над 6 месеца до 1 година (вкл.), над 1 година до 2 години (вкл.), над 2 години;
  - ✓ *депозити, договорени за ползване след предизвестие* – до 3 месеца (вкл.), над 3 месеца до 2 години (вкл.), над 2 години;
- без начислените лихви по тях. Същите се отчитат в показател „Други пасиви”.

III. Обхват

1) Овърнайт-депозити

Състоят се от депозити до 1 ден и безсрочни прехвърляеми депозити, както следва:

- *депозити до 1 ден* - непрехвърляеми депозити, които могат да се превърнат в брой без каквато и да е санкция или ограничение, в работния ден следващ този, в който депозитът е направен;
- *безсрочни депозити* - прехвърляеми депозити, които могат незабавно да бъдат изплатени в наличност и/или суми по тях да бъдат преведени въз основа на банково нареждане, чек, дебитна операция и други подобни средства, без ограничения или санкции. Включват

средства по разплащателни сметки, компенсирано пасивно салдо по приходно-разходните бюджетни и извънбюджетни сметки на правителствения сектор, както и депозити, открити без договорен срок за теглене. Включват се и салдата, представляващи предплатени суми по издадени от отчетната единица електронни пари.

2) Депозити с договорен матуритет

Това са депозити, които не са незабавно на разположение, тъй като имат договорен срок или други ограничения при ползването им. Тези депозити не могат да се използват за извършване на плащания и не са конвертируеми в пари в брой без значимо ограничение или санкция. Състоят се от:

- *срочни депозити*⁷ - не са незабавно на разположение, тъй като имат договорен срок преди тегленето им. Тези депозити не могат да се използват за извършване на плащания и не са конвертируеми в пари в брой преди настъпване на матуритета им или могат да се използват за извършване на плащания и да се конвертират в пари в брой преди настъпване на матуритета им, но срещу някакъв вид ограничение или санкция;
- *блокирани депозити* - парични средства, тегленето на които е ограничено посредством закони, търговски или други изисквания, но които могат да бъдат изплатени при поискване от съответните административни органи или при изпълнение на определените по тях условия.

Тук се отчитат:

- ✓ средства, служещи за покритие по открити акредитиви;
- ✓ средства със специално предназначение;
- ✓ набирателни средства;
- ✓ средства, служещи като обезпечение;
- ✓ средства, блокирани във връзка със съдебни дела;
- ✓ други блокирани средства по депозитни сметки.

Блокираните средства се отчитат в посочените в “Отчетни правила” матуритети според срока на блокирането им. Средствата, чиито срок на блокиране е неустановен, се включват към една от посочените матуритетни групи по преценка на банката. Тази преценка може да бъде направена на база на историческия опит и оценка на конкретните обстоятелства в банката и извън нея и отразява очакванията за изтегляне на тези средства.

---

⁷ Информация за салда и лихвени проценти по срочни депозити се събират за целите на лихвената статистика.

- *маржин депозити* - гаранционни депозити по деривативни контракти, когато представляват парично обезпечение, депозирано при отчетната единица, което остава собственост на вложителя и са платими при приключването на договора. По принцип гаранционните депозити, получени от отчетната единица, следва да се класифицират като депозити, доколкото тя разполага със средства, които са свободни за текущо кредитиране; когато част от гаранционния депозит, получен от отчетната единица, се прехвърля на друг участник на пазара на деривати, например на клирингова къща, само частта, която остава на нейно разположение, се класифицира като депозит;
- *депозити, свързани със секюритизация на кредити или други активи, които все още не са отписани от баланса* – представлява кореспондиращата позиция на кредити и/или други активи, с които е извършено разпореждане при секюритизация, но които все още са признати в статистическия баланс. Тези депозити се отчитат с матуритет над 2 години.

3) Депозити, договорени за ползване след предизвестие

Това са непрехвърляеми депозити без договорен матуритет, които не могат да бъдат изплащани в пари в наличност без период на предизвестие. В тази група се включват спестовните депозити и други депозити с посочените характеристики. Включват:

- *спестовни депозити на населението* - непрехвърляеми депозити без определен матуритет, които служат за съхранение на пари на домакинства срещу издаване на лична спестовна книжка или аналогичен документ. Такива са жилищните влогове, детски влогове и др.

Тук се включват:

- ✓ непрехвърляеми спестовни депозити, за които не е определен период на предизвестие за теглене при сключване на договора – отчитат се със срок на предизвестие до 3 месеца;
- ✓ непрехвърляеми спестовни депозити, които не могат да бъдат конвертирани в пари в брой без период на предизвестие – отчитат се според срока на предизвестиято.
- *други депозити, договорени за ползване след предизвестие.*

Тук се включват:

- ✓ непрехвърляеми депозити без определен матуритет, които не могат да бъдат конвертирани в пари в брой без период на предизвестие. Конвертирането в пари в брой не е възможно или е възможно преди срока на предизвестиято, но с някаква санкция;

- ✓ непрехвърляеми депозити, които са с фиксиран матуритет, но конвертирането им в пари в брой преди настъпването на матуритета им е възможно само срещу предизвестие.

IV. Особенности и изключения

- *Вътрешно-групови депозити* са разгледани детайлно в месечна отчетна форма „Допълнителни позиции към Секторен месечен баланс”.
- Водещ критерий при класифицирането на депозитите по вид е това дали са прехвърляеми или не, поради което спестовни депозити, които са прехвърляеми и за които няма никакви ограничения и санкции за теглене и разпореждане със средствата, се отчитат в „безсрочни депозити“.
- Средства по депозитна сметка, които са достъпни само чрез трансфери към друга сметка (напр. разплащателна сметка) и към съответната депозитна сметка няма издадени платежни инструменти (напр. дебитна карта) се класифицират за целите на паричната и лихвена статистика като *“Овърнайт-депозити”*, при условие че нямат договорен срок или срок на предизвестие. Тъй като средства от тези депозитни сметки могат да бъдат изтеглени или прехвърлени само чрез друга сметка, то те се разглеждат като непрехвърляеми и не могат да се третираат като безсрочни депозити, поради което за целите на паричната статистика те следва да бъдат отчетени в инструменталната категория *“Депозити до 1 ден”*, която обхваща непрехвърляеми депозити без договорен срок или срок на предизвестие.
- Депозити с възможност за автоматично предоговаряне („roll-over“) следва да бъдат класифицирани според първоначално договорения срок до падеж без да се взема предвид евентуалното му продължаване.

Репо-сделки

I. Определение

Репо-сделка е сделка, при която има покупка на ценни книжа при споразумение купувачът да продаде ценните книжа на първоначалния продавач на бъдеща дата по определена цена. Репо-сделките по принцип са краткосрочни инструменти и са свързани с управлението на краткосрочната ликвидност.

II. Отчетни правила

Репо-сделките се отчитат:

- по сектори и валути;
- без матуритетна структура;
- без начислените лихви по тях. Същите се отчитат в позиция „Други пасиви”.

III. Обхват

- В показателя се включват получените парични средства от отчетните единици по споразумения с твърд ангажимент за обратно изкупуване, които са обезпечени с ценни книжа. Включват се и: а) суми, получени срещу ценни книжа, прехвърлени временно на трето лице под формата на отдадени на кредит ценни книжа срещу парично обезпечение (*securities lending against cash collateral*) и б) суми, получени срещу ценни книжа, прехвърлени временно на трето лице под формата на споразумение за продажба/обратно изкупуване (*sale/buy-back agreement*).

IV. Особенности и изключения

- не са в обхвата на отчетността получените парични средства по споразумения за обратно изкупуване, обезпечени с други активи. Този вид сделки се отчитат в показател “*Кредити*”.
- репо-сделки само с опция за обратно изкупуване не се отчитат като „*Репо-сделки*”. Тези сделки се третират като окончателна продажба на ценни книжа, а опцията се отчита като дериват.
- *вътрешно-груповите репо-сделки* са детайлно развити в месечна отчетна форма „Допълнителни позиции към „Секторен месечен баланс””.

Кредити

I. Определение

Дължими като главница парични суми от отчетните единици при взети назаем средства.

II. Отчетни правила

Кредитите се отчитат:

- по номинална стойност;
- по сектори и валути;
- по матуриретна структура съгласно първоначалния срок до падежа:
  - ✓ до 1 година, включително;
  - ✓ над 1 до 2 години, включително;
  - ✓ над 2 години.
- без начислените лихви по тях. Същите се отчитат в позиция „Други пасиви”.

III. Обхват

Важат изискванията за обхват, посочени в указанията към позиция „Кредити” в актива.

IV. Особенности и изключения

- в случай на предоговаряне на срока кредитът се отчита по новодоговорения матурирет, който се определя от началната му дата и новата крайна дата.
- в случай, че нетъргуемите ценни книжа станат търгуеми и за тях съществува пазар за търговия, то отчетните единици следва да ги класифицират като *издадени дългови ценни книжа*.
- *вътрешно-групови кредити* са детайлно развити в месечна отчетна форма „Допълнителни позиции към „Секторен месечен баланс””.

Издадени дългови ценни книжа

I. Определение

Издадените дългови ценни книжа са ценни книжа, които не гарантират права на собственост върху предприятието – емитент. Дълговите ценни книжа дават на притежателя им безусловно право на фиксиран или договорно определен доход под формата на купонни плащания и/или изплащане на фиксирана сума на определени дати или започваща от дата, определена при емисията.

Показателят включва задължения по издадени от отчетната единица търгуеми дългови ценни книжа. Те са свободно прехвърляеми ценни книжа, за които не съществуват законови, институционални или забрани от друго естество за прехвърлянето им и които се търгуват на вторични пазари.

II. Отчетни правила

Издадените дългови ценни книжа се отчитат:

- общо за резиденти и нерезиденти, без допълнителна секторно и валутно разпределение - стойностите, подадени във форма „Секторен месечен баланс“ следва да се равняват с информацията за остатъчен размер на емисиите, изчислена за целите на *Статистиката на ценните книжа*, която БНБ съставя;
- без начислените по тях лихви. Същите се отчитат в позиция „Други пасиви“ по сектори и валути.

III. Обхват

- *облигации* - включват се всички видове облигации, без оглед на начина на изплащане на обещаните доходи и номинала, наличието на допълнително обезпечение и неговия вид и пазарите на емитиране и търговия. Издадените от парично-финансови институции облигации могат да съдържат специфични условия, обявени при емисията им, като например клауза за обратно изкупуване преди падеж, клауза за конвертиране в акции или други капиталови инструменти и други условия, клауза за придобиване на други видове ценни книги на емитента при преференциални условия и други;
- *задължения по подчинен срочен дълг*, издаден под формата на търгуеми ценни книжа;
- *търговски ценни книжа, които са търгуеми*;
- *собствени акцепти*;

- *други подобни търгуеми инструменти*, отговарящи на определението за дългови ценни книжа;
- *хибридни инструменти*, които представляват прехвърляеми инструменти, които комбинират дългови и дериватни компоненти.

IV. Особенности и изключения

- Задълженията по подчинения срочен дълг, който не е издаден под формата на търгуеми ценни книжа, се отчитат в пасива в показател „*Кредити*”.
- Неучастващите привилегировани акции, които дават право на фиксиран доход, но не и на участие в разпределението на остатъчната стойност на предприятието-емитент при ликвидация, се отчитат в показателя.

Капитал и резерви⁸

I. Определение

Показателят обхваща средствата, набрани от емитирането на акционерен капитал от банката, който дава на притежателя правото на собственост в нея, на дял от нейната печалба и на дял от нейното имущество в случай на ликвидация. Включени са също печалбата (или загубата) от текущата година, средствата, получени от неразпределена печалба или такива, заделени от отчетните единици като резерви. Дефиницията на „Капитал и резерви” за целите на паричната статистика съвпада с дефиницията на показателя „Собствен капитал” съгласно финансовата отчетност по МСФО – FINREP.

II. Отчетни правила

“Капитал и резерви” се отчита:

- според МСФО;
- без секторна класификация, като салдото се отнася в колона „Некласифицирани”;
- без валутно разпределение.

III. Обхват

За целите на паричната статистика се събира информация в следните агрегирани позиции:

- *основен капитал* – включва емитирания капитал, включително премийните резерви;
- *резерви* – обхваща преоценъчните резерви, други оценъчни разлики и други позиции, класифицирани като резерви;
- *неразпределена печалба/непокрита загуба от минали години*;
- *натрупан друг всеобхватен доход* – дефиницията е съгласно член 4, параграф 1, точка 100 от Регламент (ЕС) № 575/2013;
- *финансов резултат* – включва дохода от текущата година в съответствие с *Отчета за приходите и разходите*.

IV. Особенности и изключения

- капиталови инструменти, които не предоставят право на дял от имуществото в случай на ликвидация се отчитат в показател „Издадени дългови ценни книжа”.

---

⁸ Показателят се докладва само от банките. Фондовете на паричния пазар докладват показател „Акции/дялове на ФПП” в пасива, в чийто обхват попадат акциите/дяловете, емитирани от ФПП.

Други пасиви

I. Определение

Показателят „Други пасиви“ включва финансови пасиви, неклассифицирани в другите позиции на баланса. Тук се отнасят суми, дължими от отчетните единици по дейности, несвързани с основната им дейност; задължения, които са дължими и още неплатени; финансови задължения, които са създадени като насрещни на финансова или нефинансова операция в случаи, когато има времева разлика между тази операция и съответното плащане; финансови деривати и др.

II. Отчетни правила

Други пасиви се отчитат:

- по сектори и валути;
- без матуритетна структура.

III. Обхват

Тук се включва брутната стойност на:

- *амортизации;*
- *провизии;*
- *задължения по начислени лихви;*
- *деривати с отрицателна пазарна стойност;*
- *салда по транзитни сметки;*
- *салда по разчетни сметки;*
- *търговски кредити и аванси;*
- *салда по сметки, несвързани с основната дейност;*
- *дивиденди за изплащане.*

За допълнителна информация относно обхвата на показателите виж указания към отчетна форма „Други активи и други пасиви“.

Отчетна форма „Допълнителни позиции към „Секторен месечен баланс”⁹

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави по-детайлна информация за определени показатели – вътрешно-групови позиции и *синдикирани кредити*.

II. Честота на представяне

Месечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

Показателите се отчитат:

- по сектори и валути.

IV. Обхват

Важат изискванията за обхват, посочени към форма „Секторен месечен баланс”.

В отчетната форма се докладват следните показатели:

- *вътрешно-групови кредити, депозити и репо-сделки* – посочват се кредитите, депозитите и репо-сделките с насрещна страна депозитни институции без централната банка¹⁰ (виж „Секторен класификатор на институционалните единици” и „Кратък речник”) с цел идентифициране на отношенията между тези от тях, принадлежащи към една и съща група, състояща се от дружество-майка и всичките му пряко и непряко контролирани членове. Взаимоотношенията с други представители на групата, които не попадат в обхвата на сектор „Депозитни институции“, не се отчитат във формата;
- *синдикирани кредити* - включват се вземанията/задълженията на отчетната единица в предоставените/получени синдикирани кредити. Синдикираният кредит представлява споразумение за заем, в което няколко институции участват като кредитори. Този кредит обикновено се управлява от една водеща институция от всичките участници в синдиката, като за целите на паричната и лихвената статистика всеки от тях докладва своя дял от заем, който е усвоен. Дяловете от синдикирания кредит, докладвани от всеки един от участници в синдиката следва да бъдат отчитани за статистически цели с едни и същи характеристики – матуритет, валута, резидентост и сектор на кредитополучателя.

---

⁹ Отчетната форма се докладва от банките и от фондовете на паричния пазар.

¹⁰ Депозитни институции без централната банка са част от сектор *Други ПФИ* и отговарят на определеното посочено в *Секторния класификатор на институционалните единици*.

Отчетна форма “Вземания по кредити”¹¹

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави информация за кредитите, отпуснати от отчетната единица на резидентните сектори „Нефинансови предприятия”, „Финансови предприятия”, „Домакинства и НТООД” и на тези от еврозоната, според вида, качеството и целта на използване.

II. Честота на представяне

Месечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

- според формата на отпускане на средствата;
- според качеството;
- според целта на използване;
- по сектори и валути;
- по матуритети – до 1 година (вкл.), над 1 до 2 години (вкл.), над 2 до 5 години (вкл.) и над 5 години.

IV. Обхват

Важат изискванията за обхват посочени в указания към отчетна форма „Секторен месечен баланс”, позиция “Кредити” в актива. Кредитите се класифицират:

1) според формата на отпускане на средствата:

- *овърдрафт и кредити по кредитни карти* – показателят представлява дебитно салдо по разплащателна сметка. Включва кредитни карти в гратисен период, кредитни карти в извън гратисен период и овърдрафт, различен от кредитните карти.
  - ✓ Кредитите по кредитни карти включват задълженията по карти с отложена дебитна, както и карти с кредитна функция, които се отчитат от отчетните единици по специални картови сметки. Функцията отложен дебит позволява на картодържателя да ползва средства до предварително определен лимит, като натрупаното задължение се урежда изцяло до края на предварително определен период. Картодържателят обикновено дължи на издателя годишна такса.

---

¹¹ Отчетната форма се докладва от банките.

Кредитната функция позволява на картодържателя да извършва покупки, а в някои случаи също така и да тегли пари в брой до предварително договорен лимит. Погасяването на отпуснатия кредит може да се извърши изцяло до края на определен период (когато картата е в т.нар. безлихвен гратисен период) или на части, като върху непогасената част от кредита се начислява лихва (когато картата е в извън безлихвен гратисен период).

- *Кредити, предоставени по кредитни карти в безлихвен гратисен период* – представляват безлихвен кредит, предоставен за периода между плащането с картата и датата, на която стават дължими дебитните салда от този конкретен отчетен период. В тази класификационна категория се включват както карти с отложена дебитна функция, така и с кредитна функция съгласно посочените по-горе определения;
  - *Кредити, предоставени по кредитни карти извън гратисен период* – представляват дебитни салда по картовата сметка, които не са платени в рамките на безлихвения гратисен период и за които се начислява лихвен процент обикновено в размер, по-голям от 0 %. В тази класификационна категория попадат картите с кредитна функция съгласно посоченото по-горе определение.
- ✓ овърдрафт, различен от кредитни карти. Включват се:
- *револвиращи кредити* – кредити, които притежават следните характеристики:
    - кредитополучателят може да използва или да тегли средства до предварително одобрен кредитен лимит, без да отправя предизвестие до кредитора;
    - сумата на разполагаемия кредит може да се увеличава и намалява в съответствие с взетите назаем и погасени средства;
    - кредитът може да бъде използван многократно;
    - няма задължение за редовно погасяване на средства.
  - *кредитни линии* – представляват договор между кредитор и кредитополучател, който позволява на кредитополучателя да взема заеми в рамките на определен период и до определен лимит и да ги погасява по своя преценка преди определена дата. Сумите, представляващи ангажимент по кредитни линии, които не са усвоени, не са предмет на балансово отчитане. Те се включват в обхвата на отчетна форма „Задбалансови позиции“.

- *кредити, различни от овърдрафт* – включва всички кредитите, които не се класифицират като овърдрафт.

2) според качеството:

- *редовни кредити* – тук се включват кредитите, които са с редовно обслужване, както и необслужваните или преструктурираните кредити, които не отговарят на критериите, заложените съответно в член 178 от *Регламент (ЕС) № 575/2013*¹² и в *Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014*¹³. Включват се и преструктурираните кредити, при които приложените мерки не водят до пряко или косвено снижаване на лихвения процент под пазарното ниво за съответния пазарен сегмент (валута, срок, цел на използване и др.).
- *лоши и преструктурирани кредити* – в съответствие с изискванията за статистическа отчетност на ЕЦБ¹⁴, се отчита общия размер на балансовите кредити, които са необслужвани или преструктурирани. Необслужвани са кредитите, които отговарят на поне едно от условията по член 178 от *Регламент (ЕС) № 575/2013*¹², а преструктурирани кредити са тези, които са определени като преструктурирани експозиции съгласно *Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014*¹³ с приложени мерки, в резултат на които нивото на лихвения процент по кредита е под пазарните условия за съответния пазарен сегмент (валута, срок, цел на използване и др.).

3) според целта на използване на средствата за кредити, различни от овърдрафт (само за сектор Домакинства):

- *кредити за потребление* – използват се предимно за покупка на стоки и услуги, които се употребяват лично от домакинствата. Тук се включват и потребителски кредити срещу ипотека;
- *жилищни кредити* – кредити, предоставени на сектор „*Домакинства*” с цел задоволяване на жилищни нужди, в това число за строителство и подобрения на жилища;
- *други кредити* – обхващат кредитите, предоставени на подсектор „*Работодатели и самонаети лица*” с търговско, производствено и други предназначения. Тук се включват и предоставените на подсектор „*Население*” кредити за обучение, лечение, търговска дейност,

---

¹² Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012.

¹³ Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията от 16 април 2014 година за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета, на техническите стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи.

¹⁴ Регламент (ЕО) №1071/2013 на Европейската централна банка от 24 септември 2013 г. относно консолидирания баланс на сектор “Парично-финансови институции” (ЕЦБ/2013/33) и Регламент (ЕО) №1072/2013 на Европейската централна банка от 24 септември 2013 г. относно статистика за лихвените проценти, прилагани от парично-финансовите институции по депозити и кредити на домакинства и нефинансови предприятия (ЕЦБ/2013/34).

консолидация на дългове, когато преобладаващата цел на обединените кредити е с търговско или бизнес предназначение, и др. подобни.

V. Особенности и изключения

- Усвояванията по *кредитни линии* и *револвиращи кредити*, които имат договорен погасителен план, определен срок и цел на използване се отчитат като *кредити, различни от овъдрафт*.
- *Овъдрафтът* се отчита с матуритет до 1 година, независимо от определения в договора период, през който може да се ползва.
- Кредит без определен матуритет (напр. перпетюитет) се отчита в най-дългия матуритет над 5 години.
- *Кредитите за потребление* и *жилищните кредити* се употребяват лично и затова се отнасят само за подсектор *Население*.
- Водещ критерий при класификацията на кредитите по вид е целта на използване на средствата, поради което всички кредити на подсектор „*Работодатели и самонаети лица*” следва да се отчитат в позиция *други кредити*, тъй като са с бизнес предназначение. В случаите, в които *самонаето лице* получи кредит, с който финансира своето лично потребление или своите жилищни нужди, този кредит следва да бъде класифицират съответно като *кредит за потребление* или като *жилищен кредит* на сектор *Население*.
- Гаранцията по кредит е условен ангажимент и се отчита задбалансово. В случай че длъжникът не може да изплати кредита и гаранцията бъде предявена, кредитът следва да бъде отчетен с насрещна страна – гаранта по сделката, а не към първоначалния кредитополучател.
- За целите на паричната статистика, кредитите на доверително управление (фидуциарните кредити) при отчетната единица, не попадат в обхвата на отчетаните кредити, тъй като не са част от нейните активи.

Виж други особености в указанията към отчетна форма “Секторен баланс”, позиция “Кредити” в актива.

Отчетна форма „Вземания по кредити по остатъчен матуритет и срок до следваща промяна на лихвения процент”¹⁵

I. Цел

Предоставя допълнителна информация за *кредитите, различни от овърдрафт* и включва матуритетно разпределение според остатъчния матуритет и срока до следваща промяна на лихвения процент по кредита. Информацията се ползва за анализ и прогнози на лихвените нива за конкретни времеви хоризонти.

II. Честота на представяне

Месечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

Кредитите се отчитат:

- по сектори и валути;
- според качеството на кредита;
- с разпределение според остатъчния матуритет и срока до следваща промяна на лихвения процент, както следва:
  - ✓ до 1 година (включително);
  - ✓ над 1 до 2 години (включително);
  - ✓ над 2 до 5 години (включително);
  - ✓ над 5 години.

IV. Обхват

- Дефинициите на остатъчния матуритет и срока до следваща промяна на лихвения процент са съгласно Глава трета, чл. 4 ал. 6 т.2 и 3 от *Указание за определяне на съдържанието и реда за предоставяне на информация за паричната статистика на БНБ*.
- Кредитите, подлежащи на актуализация на лихвения процент, представляват кредити с лихвени проценти, които се променят текущо (плаващ лихвен процент) или периодично в съответствие с развитието на даден индекс, както и кредити с лихвени проценти, които подлежат на актуализация по преценка на ПФИ, когато това е предвидено в съществуващия договор за кредит.

---

¹⁵ Отчетната форма се докладва от банките.

- Сумите съответно за кредити по първоначален матуритет, остатъчен матуритет и срок до следваща промяна на лихвения процент следва да са равни. Изключение правят кредитите, които са необслужвани след крайната датата, на която е трябвало да бъдат погасени. Последните се изключват от обхвата на кредитите по остатъчен матуритет и срок до следваща промяна на лихвения процент.

V. Особенности и изключения

- Не е възможно кредит да се отчита със срок до следваща промяна на лихвения процент по-дълъг от остатъчният му матуритет, както и да съществува кредит с остатъчен матуритет по-голям от първоначалния матуритет на кредита.
- Кредити, чиито лихвени проценти могат да бъдат променяни едностранно, по преценка на банката, и за които в договора не е посочена периодичност на преразглеждането и промяната му, се отнасят към най-краткия срок до следваща промяна на лихвения процент.
- Кредитите, които присъстват в баланса на банката след договорената дата за окончателно издължаване поради забава или други причини и които все още са част от редовните кредити, следва да бъдат отнесени към най-краткия остатъчен матуритет - до 1 година.

Отчетна форма „Други активи и други пасиви”¹⁶

I. Цел

Целта на отчетната форма е да представи информация за другите финансови активи и пасиви при спазване на основните счетоводни и статистически принципи.

II. Честота на представяне

Месечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

Виж указания към отчетна форма “Секторен месечен баланс”, позиции “Други активи” и “Други пасиви”.

IV. Обхват

Други активи

Показателят „Други активи” е остатъчна категория в актива на баланса, дефиниран като финансови активи, невключени другаде. Той включва:

- *вземания по начислени лихви* - лихви, дължими към отчетната дата, но не платими до определена бъдеща дата. В позицията се включват всички балансово отчитани лихви;
- *деривати с положителна пазарна стойност* - в тази позиция се записва брутната положителна пазарна стойност на всички балансово отчитани деривати, притежавани от институцията. Не се допуска нетиране на положителна с отрицателна пазарна стойност;
- *салда по транзитни сметки* - представляват средства (по принцип принадлежащи на клиентите), които са на път да бъдат предадени между парично-финансовите институции, тъй като някои от стъпките, необходими за трансмисията на тези средства, ще приключат след отчетната дата. Примери за такива транзитни позиции са чековете и други форми на плащане, които са изпратени за инкасиране при други парично-финансови институции;
- *салда по разчетни сметки* - салда, отразени в баланса на парично-финансовата институция, които не са записани на името на клиенти, но които въпреки това са свързани със средства на клиентите (например средства, очакващи инвестиране, трансфер или сетълмент);

---

¹⁶ Отчетната форма се докладва от банките и от фондовете на паричния пазар.

- *търговски кредити и аванси* - подпоказателят се състои от всички операции с финансови вземания, произтичащи от прякото разсрочване на плащане от страна на доставчици за операции със стоки и услуги, и авансови плащания за работа, която е в процес на изпълнение, или ще бъде предприета и е свързана с такива операции;
- *салда по сметки, несвързани с основната дейност* - включват се финансови вземания по дейности, несвързани с основната дейност, т.е. салда възникнали поради: данъци, социални плащания, разходи за бъдещи периоди. Включва се и общата сума на други финансови активи, които не се отчитат на друго място;
- *немонетарно злато, благородни метали, скъпоценни камъни и други скъпоценности* - притежаваните от отчетната единица немонетарно злато, благородни метали и скъпоценни камъни и други скъпоценности;
- *дивиденди за получаване* – начислените на отчетната единица дивиденди за получаване.

Други пасиви:

Показателят „Други пасиви” е остатъчна категория в пасива на баланса, дефиниран като финансови пасиви, невключени другаде. Той включва:

- *амортизации* - коректив на амортизируеми нефинансови активи, включително и на тези с право на ползване;
- *провизии* – тук се отчитат натрупаните начисления във връзка с обезценка, както и провизиите, признати за пасиви съгласно *МСФО 9* и нормативната уредба в страната. За целите на статистиката провизируемите активи са показани на брутна база, а натрупаните начисления във връзка с обезценка са включени в позиция „Други пасиви”, разпределени по сектори. Натрупаните начисления във връзка с обезценка по условните задължения, отчетени като задбалансови позиции и други провизии признати като пасиви (*МСС 37*), се отчитат като секторно неклассифицирани;
- *задължения по начислени лихви* - лихви, очакващи плащане към отчетната дата, но не платими до определена бъдеща дата. В позицията се включват всички балансово отчитани лихви;
- *derivati с отрицателна пазарна стойност* - в тази позиция се записва брутната отрицателна пазарна стойност на всички балансово отчитани деривати, притежавани от институцията. Не се допуска нетиране на положителна с отрицателна пазарна стойност;
- *салда по транзитни сметки* - представляват средства (по принцип принадлежащи на клиентите), които са на път да бъдат предадени между парично-финансовите институции, тъй като някои от

стъпките, необходими за трансмисията на тези средства между парично-финансовите институции ще приключат след отчетната дата. Примери за такива транзитни позиции са кредитни трансфери, дебитирани от клиентски сметки и други позиции, за които кореспондентското плащане още не е направено от отчетната единица;

- *салда по разчетни сметки* - салда, отразени в баланса на парично-финансовата институция, които не са записани на името на клиенти, но които въпреки това са свързани със средства на клиентите (например средства, очакващи инвестиране, трансфер или сетълмент). Те се представят бруто в баланса в позиция “Други пасиви”;
- *търговски кредити и аванси* - подпоказателят се състои от всички операции, произтичащи от прякото разсрочване на плащане на купувачи/кредитори, за операции със стоки и услуги, и аванси за работа, която е в процес на изпълнение, или ще бъде предприета и свързана с такива операции;
- *салда по сметки, несвързани с основната дейност* - включват се финансови задължения по дейности, несвързани с основната дейност, т.е. салда по: данъци; социални вноски; заплати; приходи за бъдещи периоди; неамортизирани такси по кредити; финансираня, задължения по договори за лизинг, съгласно МСФО 16 и др. Включва се и общата сума на други финансови пасиви, които не се отчитат на друго място;
- *дивиденди за изплащане* - начислените от отчетната единица дивиденди за изплащане към нейните акционери.

IV. Особенности и изключения

- Вътрешнобанковите отношения се посочват в колона „Некласифицирани”.
- Разчетите по преводи се отчитат в позиции „Салда по разчетни сметки” в актива и пасива на отчетната форма, тъй като това са средства, очакващи сетълмент. Не трябва да се отчитат като разчетни сметки чековете и други форми на плащане, които са изпратени за инкасиране при други парично-финансови институции, както и средства, които са на път да бъдат предадени между парично-финансовите институции, но при които някои от стъпките, необходими за трансмисията ще приключат след отчетната дата. Те се отчитат като транзитни сметки.
- Не се включват финансови инструменти като гаранции, условни ангажименти, кредити на доверително управление и други, които не представляват актив или пасив за отчетната единица. Те се отчитат задбалансово.

Отчетна форма „Начислени лихви“¹⁷

I. Цел

Целта на отчетната форма е да представи информация за начислените лихви от отчетните единици по инструменти и по сектори.

II. Честота на представяне

Месечна отчетна форма

III. Отчетни правила

Начислените лихви се отчитат:

- съгласно принципа за текущо начисляване;
- по сектори и инструменти, по които се начисляват лихви;
- без матуритетна структура.

IV. Обхват

Начислените лихви представляват дължимите, но с ненастъпил падеж на плащането вземания/задължения по лихвени вноски, както и тези лихви, за които не е извършено плащане на падежа на вземането/задължението по лихвените вноски. Предмет на отчитане са само балансово водените лихви.

IV. Особенности и изключения

Начислените отрицателни лихви се отчитат в страната на баланса, в която се намира инструментът, за който се отнасят, и се записват с отрицателен знак (т.е. начислени отрицателни лихви по инструменти в актива се отчитат с отрицателен знак в показател "Други активи", а начислените отрицателни лихви по инструменти в пасива се отчитат с отрицателен знак в показател "Други пасиви").

---

¹⁷ Отчетната форма се докладва от банките и от фондовете на паричния пазар.

Отчетни форми за депозити и кредити по икономически дейности¹⁸

I. Цел

Целта на отчетните форми е да предоставят допълнителна информация за отрасловата структура и количественото разпределение на кредитите в актива и депозитите в пасива на баланса на отчетните единици.

II. Честота на представяне

Тримесечни регулярни отчетни форми

III. Отчетни правила

Информацията се събира:

- с разпределение по сектори и икономически дейности;
- по видове и количествени категории;
- с разпределение по цел на използване за *кредитите, различни от овърдрафт* за сектор *Домакинства и НТООД*;
- по валути - лева, евро и други чуждестранни валути.

По отношение на инструменталните категории важат отчетните правила, посочени в указания към отчетна форма “Секторен месечен баланс”.

IV. Обхват

Подават се следните отчетни форми:

- „Депозити на *Нефинансови предприятия, Домакинства и НТООД* и *Финансови предприятия* по размер и икономически дейности”;
- „Депозити на *Нефинансови предприятия, Домакинства и НТООД* и *Финансови предприятия* по вид и икономически дейности”;
- „Кредити на *Нефинансови предприятия, Домакинства и НТООД* и *Финансови предприятия* по размер и икономически дейности”;
- „Кредити на *Нефинансови предприятия, Домакинства и НТООД* и *Финансови предприятия* по вид и икономически дейности”.

За всеки показател в отчетните форми се отчита брой и салдо към края на отчетния период.

---

¹⁸ Отчетните форми се докладват от банките.

Показател „Кредити” включва вземанията на банката по следните позиции от форма “Вземания по кредити ”:

- *овърдрафт;*
- *кредити, различни от овърдрафт* (и по цел на използване за сектор *Домакинства и НТТОД*), съответно разделени в групи по матуритет: до 1 година (вкл.), от 1 до 5 години (вкл.) и над 5 години;
- *репо-сделки.*

Показател „Депозити” включва задълженията на банката по следните позиции от форма “Секторен месечен баланс”:

- *овърнайт-депозити;*
- *депозити с договорен матуритет;*
- *депозити договорени за ползване след предизвестие;*
- *репо-сделки;*
- *кредити.*

V. Особенности и изключения

- Ако общата сума по дадена позиция е по-голяма от 0, но под 500 лева, за тази позиция се докладва съответният брой депозити/кредити и сума 0. Не се отчита броят на активните кредити и депозити, които са с нулеви салда към края на отчетния период т.е. за тези позиции не се докладва 0.
- По отношение на инструменталните категории виж особености в указания към отчетна форма „Секторен месечен баланс”.

Отчетна форма “Географско разпределение на нерезидентния сектор”¹⁹

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави информация за избрани активи и пасиви на отчетната единица към нерезидентния сектор с детайлно географско разпределение по държави. По отношение на инструменталните категории виж особености в указания към отчетна форма „Секторен месечен баланс” (стр. 7).

II. Честота на представяне

Тримесечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

- по отношение на инструменталните категории важат отчетните правила, посочени в указания към отчетна форма „Секторен месечен баланс”.
- нерезидентният сектор се отчита с детайлно разпределение по държави принадлежащи на: еврозоната; ЕС, извън еврозоната и Други държави и международни организации.
- за държавите от еврозоната и ЕС, извън еврозоната се докладва подробно секторно разпределение - “Парично-финансови институции”, “Държавно управление”, „Нефинансови предприятия”, „Инвестиционни фондове”, „Други финансови посредници и спомагатели, различни от инвестиционни фондове”, „Застрахователни компании”, „Пенсионни фондове” и „Домакинства и НТООД”. За държавите от Други държави и международни организации секторното разпределение е обобщено в 3 основни сектора - “Банки”, “Държавно управление” и “Други нерезиденти”.

IV. Обхват

По отношение на инструменталните категории важат изискванията за обхвата, посочени в указания към отчетна форма „Секторен месечен баланс”.

V. Особенности

- Отношенията с Европейската инвестиционна банка, Европейския стабилизационен механизъм и Единния съвет за реструктуриране се посочват отделно, непринадлежащи към конкретна държава или сектор.
- При определяне територията на държавите следва да се имат предвид граничните случаи, посочени в Приложение 1 към Секторния класификатор на институционалните единици.

---

¹⁹ Отчетната форма се докладва както от банките, така и от фондовете на паричния пазар.

- БНБ поддържа актуални списъци на институциите на Европейския съюз, на международните организации и на офшорните зони на информационния портал ФИННЕТ.

Отчетна форма „Електронни пари, емитирани от кредитните институции“²⁰

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави допълнителна информация за емитираните от отчетните единици хардуерно и софтуерно базирани електронни пари.

II. Честота на представяне

Тримесечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

Информацията се отчита:

- общо, без секторно разпределение;
- с валутна структура.

IV. Обхват

Електронните пари са парична стойност, съхранявана в електронна, включително магнитна форма, която представлява вземане към издателя, издава се при получаване на средства с цел извършване на платежни операции и се приема от физическо или юридическо лице, различно от издателя на електронни пари (в съответствие с разпоредбите на *Закона за платежните услуги и платежните системи*).

Включват се:

- *хардуерно базирани електронни пари* – такива продукти за електронни пари, при които на клиентите се предоставя портативно електронно устройство, обикновено карта с интегрална схема съдържаща микропроцесорен чип (напр. предплатени карти);
- *софтуерно базирани електронни пари* - такива продукти за електронни пари, които използват специализиран софтуер за персонален компютър и които обичайно се използват за прехвърляне на електронната стойност чрез телекомуникационни мрежи като Интернет.

---

²⁰ Отчетната форма се докладва от банките.

Отчетна форма „Задбалансови позиции”²¹

I. Цел

Целта на отчетната форма е да представи допълнителна информация за задбалансовите позиции по кредитните линии, договорени от отчетната единица.

II. Честота на представяне

Тримесечна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

Информацията се отчита:

- със секторно разпределение;
- по валути.

IV. Обхват

Кредитните линии, отчитани задбалансово, представляват "неусвоените кредитни инструменти/ улеснения/ банкови услуги" съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013, отпуснати от отчетната единица и класифицирани като "среден риск", "среден / нисък риск" и "нисък риск". Включват се всички задбалансови позиции по кредитни линии, независимо дали усвояванията по кредитната линия се отчитат като овърдрафт или кредити, различни от овърдрафт и кредити по кредитни карти.

V. Особенности и изключения

Усвояванията по кредитни линии се отчитат съгласно методологическите указанията за попълване на форми „Секторен месечен баланс“ и „Вземания по кредити“.

---

²¹ Отчетната форма се докладва от банките.

Отчетни форми „Избрани небалансови показатели“²²

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави допълнителна небалансова информация²³ за:

- ✓ брой депозанти;
- ✓ брой кредитополучатели;
- ✓ брой овърнайт-депозити;
- ✓ брой овърнайт интернет/компютърно-свързани депозити;
- ✓ брой безсрочни депозити;
- ✓ брой безсрочни интернет/компютърно-свързани депозити;
- ✓ брой заети;
- ✓ брой клонове в страната на кредитните институции.

II. Честота на представяне

Годишна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

Отчитат се:

- за брой депозанти и кредитополучатели – от/към сектори *Нефинансови предприятия и Домакинства и НТООД*;
- за брой овърнайт/безсрочни депозити и за брой овърнайт/безсрочни интернет/компютърно-свързани депозити – към *Други сектори извън Парично-финансови институции*;
- за брой клонове в страната – с териториално разпределение съгласно *Класификацията на териториалните единици за статистически цели в България (NUTS 2016 classification - ниво 3)*.

IV. Обхват

- *Брой депозанти* – отнася се до броя притежатели на депозитни сметки от резидентни сектори *Нефинансови предприятия и Домакинства и НТООД*. Когато в банката са открити повече от един депозит на един клиент, за формирането на разглеждания показател се отчита само един вложител, независимо от броя на депозитните му сметки (овърнайт-депозити, депозити с договорен матуритет, спестовни депозити, срочни

---

²² Отчетната форма се докладва от банките.

²³ Информацията се събира за целите на *Проучването на МВФ „Financial Access Survey“*, *Статистиката на плащанията и/или за Статистиката на Структурните финансови индикатори*

депозити и други). Депозити, открити на името на непълнолетни лица, не се включват в показателя. Титулярите по съвместни депозити се броят поотделно.

- *Брой кредитополучатели* – отнася се до броя кредитополучатели от резидентни сектори *Нефинансови предприятия* и *Домакинствата и НТООД*, получили кредити от отчетната институция. Когато банката е отпуснала повече от един кредит на един клиент, за формирането на разглеждания показател се отчита само един кредитополучател, независимо от броя заемни сметки на този клиент. Ако заемът е отпуснат на група кредитополучатели, всички кредитополучатели се броят поотделно, а не като един. Съдлъжниците/солидарните длъжници следва да се броят поотделно в общия брой кредитополучатели. Поръчителите по кредити не попадат в обхвата на показателя *Брой кредитополучатели*.
- *Брой овърнайт-депозити* - виж определението за овърнайт-депозити към показател „Депозити” в пасива от отчетна форма „Секторен месечен баланс”. Включват се само депозитни сметки на „Други сектори извън Парично-финансови институции”, неклассифицирани по резидентност.
- *Брой овърнайт интернет/компютърно-свързани депозити* - отчитат се броя сметки за овърнайт-депозити, до които титулярят има достъп и с които може да се разпорежда по електронен път чрез интернет или персонален компютър (РС) - банкиране със специален софтуер и телекомуникационни линии за извършване на плащания.
- *Брой безсрочни депозити* – виж определението за безсрочни депозити към показател „Депозити” в пасива от отчетна форма „Секторен месечен баланс”. Включват се само депозитни сметки на „Други сектори извън Парично-финансови институции”, неклассифицирани по резидентност.
- *Брой безсрочни интернет/компютърно-свързани депозити* – отчитат се броя сметки за прехвърляеми депозити, които титулярят може да ползва по електронен път чрез интернет или РС-банкиране с определен софтуер и телекомуникационни линии за извършване на плащания.
- *Брой заети* - този показател се отнася до броя служители на банката съгласно *чл.5 от Анекса към Препоръка 2003/361/ЕО на Европейската комисия* и съответства на броя годишни работни единици (ГРЕ, закръглен до цяло число), т.е на броя лица, които са работили на пълен работен ден в банката или от нейно име през цялата отчетна година. Работата на лицата, които не са работили цялгодишно, както и работата на тези, които са работили на непълен работен ден, независимо от продължителността, се определя

като дробна част от ГРЕ. Персоналът се състои от: работници и служители в трудово правоотношение; собственици, изпълняващи управителни функции в трудово правоотношение съгласно националното законодателство и др. Стажанти или студенти, преминаващи професионално обучение по договор за стаж или професионално обучение, сезонно работещите, работещите на половин ден или почасово заетите не са включени в персонала. Служители на други дружества, които са част от една и съща група с докладващата банка, също не се включват в показателя. Продължителността на отпуската по майчинство или за отглеждане на дете не се отчита.

- *Брой клонове в страната* - включват се всички структурни единици, а именно клонове, офиси (в т.ч. централен офис), представителства и отдалечени работни места, в които се осъществява икономическа дейност по предоставяне на банкови услуги и продукти.

V. Особенности и изключения

- В броя овърнайт/безсрочните интернет/компютърно-свързани депозити се включват само сметките, с които титуляр може да се разпорежда по електронен път чрез интернет или РС – банкиране.
- Сметките за овърнайт/безсрочни депозити с достъп за банкиране чрез стационарен или мобилен телефон не се включват в броя, освен ако същите не са достъпни и чрез интернет или РС-банкиране.
- Не се отчита броят на сметките с нулеви салда към края на отчетния период.
- Териториалните единици от ниво 3 на *Класификацията на териториалните единици за статистически цели* съответстват на областите в България. Териториалните единици в София град и София област се посочват отделно. *Extra-regio NUTS 3* представлява извънрегионална територия, състояща се от части от икономическата територия, които не могат да се причислят към определен област (въздушно пространство, териториални води и континенталния шелф, териториални анклави, по-специално посолства, консулства и военни бази, както и залежи от петрол, природен газ и други в международни води, извън континенталния шелф, разработвани от местни жители).

Отчетна форма “Структурна бизнес статистика на кредитните институции”²⁴

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави информация за избрани показатели за целите на *Структурната бизнес статистика*²⁵, базирани на одитирани счетоводни данни от отчета за приходите и разходите на банките. Информацията за тази статистика се събира и обработва от БНБ и се предоставя на Националния статистически институт.

II. Честота на представяне

Годишна регулярна отчетна форма

III. Отчетни правила

- без секторно разпределение;
- в съответствие с правилата за изготвяне на отчета за приходите и разходите;
- кодовете, групировката и наименованието на показателите (колона „А“ и колона „Б“ на отчетната форма) са в съответствие с *Методологическия наръчник за статистика на кредитните институции* на Евростат.

IV. Обхват

Отчетната форма включва следните показатели, обхватът и подкомпонентите на които са описани в колона „Д“ на формата:

- *получаеми лихви и други подобни доходи;*
- *дължими лихви и други подобни разходи;*
- *доход от ценни книжа;*
- *доход от акции и други ценни книжа с променлив доход;*
- *получаеми комисиони;*
- *платими комисиони;*
- *нетна печалба или загуба от финансови операции;*
- *други текущи доходи;*
- *други административни разходи;*
- *други текущи разходи;*
- *платения на агенции за набиране на персонал;*
- *разходи за персонал;*
- *брутни инвестиции в дълготрайни материални активи.*

---

²⁴ Отчетната форма се докладва от банките.

²⁵ В съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 295/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2008 година относно структурната бизнес статистика

* * *

Потоци

* * *

Отчетни форми “Прекласификации”²⁶

I. Цел

Целта на отчетните форми е да предостави детайлна информация за измененията, които не са вследствие на финансови трансакции, а се дължат на промени в обхвата на парично-финансовия сектор, корпоративно реструктуриране, прекласификации на насрещната страна по сделката или на финансови активи и пасиви, коригиране на грешки, въвеждане на нови статистически стандарти или дефиниции и други.

II. Честота на представяне

- месечни ad hoc отчетни форми;
- тримесечна ad hoc отчетна форма.

III. Отчетни правила

- с тип на данните R;
- нетното увеличение на даден показател вследствие на прекласификация се записва със знак (+), а нетното намаление – със знак (-).

По отношение на инструменталните категории важат отчетните правила, посочени в указанията към съответната отчетна форма.

IV. Обхват

Прекласификации се подават в следните отчетни форми:

- „Секторен месечен баланс”;
- „Вземания по кредити”²⁷;

---

²⁶ Отчетните форми се докладват от банките и от фондовете на паричния пазар, с изключение на тези които не са релевантни за дейността на ФПП.

²⁷ Отчетната форма се докладва само от банките

- „Други активи и други пасиви“;
- „Допълнителни позиции към „Секторен месечен баланс“²⁷;
- „Начислени лихви“;
- „Задбалансови позиции към „Секторен месечен баланс“²⁷.

По отношение на инструменталните категории важат изискванията за обхвата, посочени в указанията към съответната отчетна форма.

Прекласификации могат да възникнат в резултат на:

1) Промяна в секторната класификация или резидентността на клиент – настъпва, когато клиент на отчетната единица промени секторната си принадлежност или резидентността си. Такива са следните примери:

- приватизация на държавно предприятие – в месечните салда на отчетните единици ще се наблюдава увеличение на вземанията или задълженията към частни предприятия и намаление на тези към държавни предприятия. Тези изменения не са вследствие на реално създаване на активи или поемане на задължения, а се дължат на промяна на институционалния сектор на клиента;
- промяна в резидентността на клиент, в следствие на присъединяване/напускане на държавата, в която той е резидент към Европейския съюз или еврозоната – такива случаи също пораждат необходимост от докладване на прекласификации, считано с данните за отчетния период, в който е осъществено присъединяването/напускането на държавата.

2) Промяна в отчитането на даден актив или пасив, вследствие на отстраняване на грешки, възникнали в предходни отчетни периоди – може да доведе до нарастване/намаление на салдата по определени сектори/показатели в текущия отчетен период, които не са вследствие на финансови трансакции. Такива грешки могат да се установят от страна на БНБ или от самата отчетна единица при подготвянето на данните за паричната статистика.

- В случай на установени значими грешки, отчетните единици следва да докладват на БНБ ревизирани данни за целия засегнат период или за минимум 13 (тринадесет) месечни отчетни периода назад, когато е засегнат период по-голям от 1 година. Ревизиите са:
  - месечни – отнасят се само до данните за периода, предхождащ последния отчетен период;
  - тримесечни – засягат информацията за периоди, преди последния отчетен период.
- Когато след откриването на грешката се направи пълна ревизия на всички засегнати периоди и показатели, прекласификации не се докладват.

- Когато отчетната единица разполага с данни за размера на грешката за минали периоди, но не и за целия засегнат период, ревизирани данни се предоставят само след съгласуване с БНБ. В този случай прекласификация се докладва за първия период, в който е отстранена грешката.

3) Промяна в инструментална категория вследствие на законодателни промени или промени в отчетните правила – може да доведе до създаване на нови показатели или промяна в третирането на съществуващи такива. Например:

- промяната в обхвата на инструменталната категория „лоши и реструктурирани кредити“ с влизането в сила на новите счетоводни стандарти.

4) Прехвърляне на дейността на съществуваща институционална единица към или извън обхвата на парично-финансовия сектор – промяната в дейността на дадена институционална единица би могло да доведе до включването или изключването ѝ от обхвата на парично-финансовия сектор. Такива са случаите, когато:

- съществуваща небанкова институция започне да развива банкова дейност – тя следва да докладва като прекласификация в отчетните форми, салдата към датата, на която напр. получава лиценз за извършване на банкова дейност, със знак (+);
- банка напусне парично-финансовия сектор поради отнет лиценз (или приложена аналогична мярка съгласно разпоредбите на Закона за кредитните институции към клон на банка от държава-членка на ЕС или на друга държава, която принадлежи на Европейското икономическо пространство) за извършване на банкова дейност. В този случай тя се включва в обхвата на сектор „Други финансови посредници без застрахователните дружества и пенсионните фондове“ (S.125) и в нейните отчетни форми за целите на паричната статистика следва да се докладват прекласификации в размер на салдата към датата, на която ѝ е отнет лиценз за извършване на банкова дейност, със знак (-);
- останалите отчетни единици докладват взаимоотношенията си с такива институции според указанията при промяна в секторната класификация на клиент.

5) Промени в структурата на отчетни единици (сливания, поглъщания, разделяния) – бизнес комбинаците, свързани с прехвърлянето на финансови активи и пасиви от една институционална единица към друга, в резултат на структурни промени (сливания/придобивания/разделяния), което съвпада във времето със заличаването на една от тях (или и на двете) и/или със създаването на нова несъществуваща досега

институционална единица, следва да бъдат отразени с подаване на съответни прекласификации.

- В случаите на сливания или придобивания, когато отчетна единица придобие друга институция (независимо дали тя е част от парично-финансовия сектор или е извън него), във формите за прекласификациите, докладвани от придобиващата институция, следва да се отчетат брутно всички активи и пасиви на вливащата се институция със знак (+), нетирани със всички взаимоотношения между сливащите се институции към датата на събитието. Междувременно, ако вливащата се институция е част от парично-финансовия сектор, тя следва да подаде заключителния си баланс като прекласификации със знак (-).
- Случаите на разделяне следва да се третират аналогично.

б) Прехвърлянето на финансовия резултат за текущата година в неразпределена печалба/загуба от минали години или резервите – сумата, прехвърлена от финансовия резултат за текущата година в неразпределена печалба/загуба от минали години или резервите се отчита като прекласификация между подкомпонентите на показател „Капитал и резерви“.

V. Особенности и изключения

Не са прекласификации, а са финансови трансакции:

- замяна на вземане по кредити с вземания по ценни книжа – замяната винаги се счита за финансова трансакция;
- поемането на дълг от правителството в случаите, когато последното замества дадено предприятие като дебитор по кредит, отпуснат от отчетна единица;
- опрощаването на дълг;
- промяната в инструменталната категория, матуритета, валутата или други условия на договора на приет депозит или предоставен кредит, когато тази промяна не е вследствие на допуснатата грешка или промяна в методологията на отчитане, а в следствие например на предоговаряне;
- рефинансирането на кредит;
- набирането на акционерен капитал или изкупването на собствени акции;
- разпределянето на дивидент на акционерите;
- конвертирането на дългови ценни книжа в акции;
- създаването на нова парично-финансова институция или доброволната ѝ ликвидация;

- промяната в инвестиционната си политика (със съгласието на инвеститорите) на фонд на паричния пазар, когато той продължи да осъществява дейност като друг тип колективна инвестиционна схема/договорен фонд.

Отчетни форми “Отписвания на кредити”²⁸

I. Цел

Целта на отчетните форми е да предостави детайлна информация за измененията в стойността на кредитите, които не са в резултат на реална трансакция или прекласификация. Отписване на кредит е прекратяване на балансовото му отчитане, когато кредитът се счита за актив без стойност.

II. Честота на представяне

- месечни ad hoc отчетни форми.

III. Отчетни правила

- с тип на данните W;
- отписванията на стойността на кредитите се отчитат със знак (-).

По отношение на инструменталните категории важат отчетните правила, посочени в указанията към съответната отчетна форма.

IV. Обхват

Отчетната единица докладва всички отписвания на кредити срещу начислени провизии, извършени през отчетния период. Отписванията на стойността на кредити се докладват в следните отчетни форми:

- „Секторен месечен баланс”²⁹;
- „Допълнителни позиции към Секторен месечен баланс”;
- „Вземания по кредити”.

По отношение на инструменталните категории важат изискванията за обхвата, посочени в указанията към съответната отчетна форма.

Включват се и отписванията, извършени в момента на трансфера на кредита, при продажба или секюритизация.

V. Особенности и изключения

- при замяна на лоши кредити с ценни книжа, когато размерът на ценните книжа е по-малък от размера на кредитното вземане, разликата се отчита като отписване на кредита;
- опростените по двустранна договореност кредити се считат за финансови трансакции;

---

²⁸ Отчетните форми се докладват от банките.

²⁹ Кодът на отчетната форма е MS_M_Writeoffs_2018.

- погасяването на кредит по реда на „даване вместо изпълнение” е финансова трансакция. Когато размерът на обезпечението е по-малък от размера на кредита, разликата се отчита като отписване на кредит.

Отчетна форма “Продажби на кредити”³⁰

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави подробна информация за прехвърлените на трети страни вземания по кредити.

II. Честота на представяне

- месечна ad hoc отчетна форма.

III. Отчетни правила

По отношение на балансово водените кредити информацията се отчита:

- с тип на данните SL;
- размерът на продадени кредити се отчита със знак (-);
- по номинална стойност;
- с разпределение по сектор на кредитополучателя;
- в структура по вид на насрещния контрагент по продажбата на кредита т.е. „купувача“ на кредита (парично-финансова институция (ПФИ); дружество със специална инвестиционна цел (ДСИЦ), друга финансова институция (ДФИ), различна от ДСИЦ; нефинансови предприятие (НФП) и други, различни от изброените) с допълнителна структура по резидентност (резиденти, еврозона и извън еврозона);
- без валутно разпределение. Допълнителна информация за това се предоставя като коментар към позицията;
- по матуритет;
- с разпределение по цел на използване на кредита на сектор „Домакинства и НТООД”;
- без разпределение според качеството на кредита. Допълнителна информация за това се предоставя като коментар към позицията;
- отчитат се също продажби/прехвърляния на задбалансово водени кредити – като обща сума без по-подробна структура. Допълнителна информация за характеристиките им се предоставя в коментар към позицията.

---

³⁰ Отчетната форма се докладва от банките.

IV. Обхват

Отчитат се всички вземания по кредити, които са прехвърлени на трети страни през отчетния период.

V. Особенности и изключения

- в случай че продажната цена се различава от балансовата стойност, разликата се отчита като корекция в стойността на кредитите с тип на данните SR;
- прехвърлянето на кредити на трета страна е част от финансовите трансакции.

Отчетна форма “Покупки на кредити”³¹

I. Цел

Целта на отчетната форма е да предостави подробна информация за придобитите от трети страни вземания по кредити.

II. Честота на представяне

- месечна ad hoc отчетна форма.

III. Отчетни правила

Информацията за закупените от банката вземания по кредити през отчетния период се отчита:

- с тип на данните P;
- размерът на закупените кредити се отчита със знак (+);
- по номинална стойност;
- с разпределение по сектор на кредитополучателя;
- в структура по вид на насрещния контрагент по покупката на кредита т.е. „продавача“ на кредита (парично-финансова институция (ПФИ); дружество със специална инвестиционна цел (ДСИЦ), друга финансова институция (ДФИ), различна от ДСИЦ; нефинансови предприятие (НФП) и други, различни от изброените) с допълнителна структура по резидентност (резиденти, еврозона, извън еврозона);
- без валутно разпределение. Допълнителна информация за това се предоставя като коментар към позицията;
- по матуритет;
- с разпределение по цел на използване на кредита на сектор „Домакинства и НТООД”;
- без разпределение според качеството на кредита. Допълнителна информация за това се предоставя като коментар към позицията.

IV. Обхват

В отчетната форма следва да се отчитат всички вземания по кредити, които са придобити от трети лица (и признати в баланса на банката).

V. Особености и изключения

- в случай че покупната цена се различава от балансовата стойност, разликата се отчита като корекция в стойността на кредитите с тип на данните SR;
- придобиването на кредити от трета страна е част от финансовите трансакции.

---

³¹ Отчетната форма се докладва от банките.

Отчетни форми “Корекции в стойността”³²

I. Цел

Целта на формата е предоставяне на информацията относно промени в стойността на инструментите, настъпили вследствие на изменения в пазарната цена.

II. Честота на представяне

- месечна ad hoc отчетна форма.

III. Отчетни правила

Корекциите в стойността се отчитат както следва:

- с тип на данните SR;
- размерът на корекции се отчита със знак (+/-).

IV. Обхват

Всички промени в оценката на инструментите, дължащи се на нереализирани печалби/загуби, както и на реализирани и възникнали в момента на сделката, следва да бъдат отчетени като корекции в стойността.

Корекциите на стойността се докладват в следните отчетни форми:

- „Секторен месечен баланс“;
- „Допълнителни позиции към Секторния месечен баланс“;
- „Вземания по кредити“;
- „Други активи и други пасиви“.

V. Особенности и изключения

- В случаите, когато не е възможно хибридните инструменти да бъдат отчетени отделно, се класифицират и оценяват според основните им характеристики, описани в договора. Стойността на такава ценна книга или кредит ще се различава от останалите подобни инструменти заради вградения дериват. Необходимо да се подаде корекция в стойността, когато има промяна в оценката им през отчетния период спрямо предходния.

---

³² Отчетните форми се докладват от банките.

- Промените в нивата на провизиите оказват влияние на финансовия резултат и се отчитат като корекции в стойността. Например, отписването на кредит се отразява в провизиите, а също и във финансовия резултат, в случай че загубата надвишава начислените провизии. Загубите, признати в момента на продажба или трансфер на кредити също се считат за корекции в стойността.
- Корекциите в стойността на инструментите, следва да са еквивалентни на реализираните и нереализирани печалби/загуби, свързани с тях.
- Промени в оценката на инструментите, които често възникват при структурни промени (сливания/придобивания/разделяния) не се считат за трансакции, а за корекции в стойността.

Процедура за съставяне на статистика на потоците

Съществуват два подхода за изчисляване на финансовите трансакции. Единият е директно сумиране на всички финансови трансакции по даден показател, извършени в рамките на отчетния период. При втория подход финансовите трансакции се получават на разликов принцип. От изменението в салдата спрямо предходния отчетен период се изваждат всички изменения, които не са вследствие на финансови трансакции. Тези изменения се обединяват в следните основни групи: прекласификации, отписвания на кредити, корекции в стойността и валутни преоценки.

Отчетните единици докладват на БНБ:

- салда към края на отчетния период;
- прекласификации и други корекции;
- отписвания на кредити;
- корекции в стойността.

БНБ изчислява:

- Измененията, свързани с движение на валутните курсове (по формулата на ЕЦБ):

$$ERA = \left(\frac{BGN.C_t - BGN.\bar{C}_t}{BGN.C_t} \right) \times Stk.C_t - \left(\frac{BGN.C_{t-1} - BGN.\bar{C}_t}{BGN.C_{t-1}} \right) \times Stk.C_{t-1}, \text{ където:}$$

ERA - изменения, свързани с движение на валутните курсове;

C - валута, различна от български лев;

$BGN.C_t$ - валутен курс BGN/C_t (към края на период t);

$BGN.C_{t-1}$ - валутен курс BGN/C_{t-1} (към края на период t-1);

$BGN.\bar{C}_t$ - валутен курс $BGN/\bar{C}_t$ (среден за период t);

$Stk.C_t$ - салдо по валута C, деноминирано в лева (към края на период t);

$Stk.C_{t-1}$ - салдо по валута C_{t-1} деноминирано в лева (към края на период $t-1$).

- БНБ съставя данни за всички видове потоци за показателите от статистическия баланс. Финансовите трансакции се изчисляват от БНБ чрез следната формула:

$$\text{Transt} = S_t - S_{t-1} - \text{Recl}_t - \text{WO}_t - \text{SR}_t - \text{ERA}_t,$$

където:

Transt – финансови трансакции за отчетния период;

S_t – салдо към края на отчетния период;

S_{t-1} – салдо към края на предходния период;

Recl_t – прекласификации през отчетния период;

WO_t – отписвания на кредити през отчетния период;

SR_t – корекции в стойността;

ERA_t – валутни преоценки.

- За показателите „Дългови ценни книжа”, „Акции и други форми на собственост“ (с изключение на „други форми на собственост“), Акции/дялове на ФПП“, „Акции/дялове на ИФ“ и „Издадени дългови ценни книжа”, стойностите на инструментите за сектори: резидентен и нерезидентен, подадени в отчетна форма „Секторен месечен баланс“ от банката за салда, прекласификации и корекции в стойността се съпоставят с изчисленията от БНБ на база на информацията, получена от Интегрираната Статистическа Информационна Система (ИСИС) за целите на *Статистиката на ценните книжа*.

БНБ докладва на ЕЦБ:

- салда към края на отчетния период;
- прекласификации;
- отписвания и други корекции в стойността.